List 26. **NOVICE** Tečaj LX.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 27. junija 1902.

Politični oddelek.

Deželni zbor kranjski.

V doslej tako uzorno mirnem in delavnem deželnem zboru kranjskem so se primerili tako nečuveni škandali, da se je zasedanje moralo zaključiti. Škandale so uprizorili poslanci katoliško-narodne stranke in sicer z očitnim namenom, da onemogočijo vsako delovanje samo zato, ker njihova stranka v deželnem zboru nima večine.

Katoliško-narodna stranka je prišla že s tem namenom v deželni zbor in iskala povoda, da bi onemogočila uspešno in plodonosno delovanje. In ker ni povoda bilo, ga je za lase privlekla, samo da razžene deželni zbor.

Koj v prvi seji so katoliško-narodni poslanci prodali dober tucat nujnih predlogov, večinoma tacih, ki jih ni smatrati za resne, ker so ali neizvedljivi, ali pa brezpomembni. Utemeljevati pa predlagatelji teh predlogov niso hoteli takoj, ker ni bil nihče pripravljen, ter so več ur porabili za debato o formalnosti, kdaj se morajo nujni predlogi utemeljevati.

Pri volitvi odsekov so zahtevali večje zastopstvo, kakor so je imeli doslej, dasi imajo kaj malo za kako resno delo sposobnih moči. Večina katoliško-narodnih poslancev je do cela nezmožna za delo v odsekih. Vzlic temu je bila večina pripravljena, dati klerikalni stranki več mandatov v odsekih, kakor jih je imela dosedaj, a klerikalci volitve niso sprejeli, nego so izjavili, da ne bodo sodelovali v odsekih.

Hrupno obstrukcijo je začela katoliško-narodna stranka povodom razprave o dr. Šusteršiča nujnem predlogu zastran uvedenja splošne in jednake volilne pravice. Župan Hribar je pri ti priliki izjavil, da je tudi on za tako volilno reformo, a kakor je prepovedano kupovanje glasov, tako se morajo ustvariti v varstvo volilne svobode tudi kavtele, da duhovščina ne bo s prižnic in iz spovednic harangvirala volilcev

Župan Hribar je s tem le konstatiral občeznan fakt, a vzlic temu so klerikalci zagnali velikanski hrup, začeli psovati in zahtevali, da mora Hribar svoje besede preklicati ali pa da ga mora predsedujoči deželnega glavarja namestnik baron Lichtenberg preklicati k redu. Samo ob sebi je umevno, da se ni zgodilo ne jedno ne drugo. Vsled tega so klerikalci razbijali, vpili, bobnali in trobentali skoro $2^1/_2$ ure, dokler niso bili popolnoma utrujeni in je dr. Krek moral prositi barona Lichtenberga, naj mu dovoli, da govori v prihodnji seji. Temu je deželnega glavarja namestnik ugodil in je zaključil sejo.

Druga seja, v ponedeljek, je bila še hitreje končana. Trajala je samo jedno uro. Začetkom seje so se vršila pogajanja zastran kompromisa glede volitve v odseke. Ta kompromis bi se bil najbrž dosegel, a do sklepa ni prišlo, ker je mej tem dr. Šusteršič uprizoril velikanski škandal.

Oglasil se je namreč k zapisniku dr. Ferjančič katerega je bil dr. Šusteršič v sobotni seji insultiral in mu očital, da si je na škodo ljudstva priberačil nadsvetniško mesto. Dr. Ferjančič je pojasnil, da si ni ničesar priberačil, da je postal nadsvetnik, ko je bil na vrsti za ta avancement, nič prej in nič pozneje, a ker so ga dr. Šusteršič in njegovi tovariši ves čas motili in žalili z raznimi psovkami, je izjavil, da ga ne more žaliti tisti dr. Šusteršič, kateremu so vse tri instance pripoznale, da ima umazane roke.

Katoliški poslanci so sedaj začeli divjati na način, ki se ne da popisati. Razsajali in psovali so na vse načine in skoraj bi prišlo do pretepa, da ni deželni glavar zaključil seje. Tacega nezaslišanega škandala še ni doživel kranjski deželni zbor.

Deželni predsednik baron Hein se je še tisti dan odpeljal na Dunaj in je vlada za sedaj zaključila zase-

danje deželnega zbora. Deželni zbor se toliko časa ne skliče, dokler katoliški poslanci ne pripuste stvarnega delovanja.

In kdo ima škodo? Kmet! Delovanje deželnega zbora je pred vsem posvečeno koristi kmetskega stanu in kmet že težko čaka prispevkov za šolske stavbe, za ceste, za vodovode itd. To vse izostane. Deželni odbor ima dovoljen proračunski provizorij za toliko časa, dokler ni redni proračun postavno odobren in vlada torej lahko celih šest let, ne da bi bil sklican deželni zbor. Koliko bi v tem slučaju trpel kmet, si je pač lahko misliti.

Naravno je, da so se z nastopom katoliških poslancev v deželnem zboru vse politične razmere silno poostrile in da se je poglobilo nasprotje mej naprednimi in klerikalnimi poslanci. Nam se zdi, da je sedaj vsaka poravnava mej tema strankama absolutno izključena.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Vlada hoče parlamentarne počitnice porabiti v to, da pride na jasno z Ogrsko vlado glede nagodbe. Saj je pa tudi že zadnji čas za to, da se dosedanji negotovosti naredi konec. Te dni je bil ministrski predsednik v avdijenci pri cesarju in sicer v zadevi nagodbe. Tudi se poroča, da je dunajska vlada že sklenila, odpovedati trgovinske pogodbe ter je o tem specijalno obvestila ogrsko ministrstvo.

Državni zbor je končno nastopil svoje počitnice in listi, ki so vladi prijazni, so imeli priliko, da so Körberjevo spretnost povzdigovali v deveta nebesa. Resnično je, da pomeni minolo parlamentovo zasedanje za Körberja velik uspeh. Zadnja seja v gospodski zbornici je bila te dni in je ta zbornica odobrila celo vrsto v poslanski zbornici sprejetih zakonov.

Deželnozborsko zasedanje se je že začelo, a seveda ni nikjer zadobilo tako hitrega konca, kakor pri nas. V moravskem deželnem zboru se je razbil jednotni češki klub, v katerem so bili celih 41 let združeni vsi češki poslanci. — V gališkem deželnem zboru je bil stavljen nujni predlog, naj deželni zbor v imenu cele Galicije protestira proti govoru nemškega cesarja v Marienburgu, a ta predlog še na razpravo ni prišel, ker sta samo dva poslanca glasovala za nujnost. — V štajerskem deželnem zboru, čigar sej se slovenski poslanci tudi letos ne bodo udeležili, je deželni odbor predložil načrt volilne reforme. S tem načrtom se hoče uvesti peta kurija, ki bi imela štiri poslance. — V goriškem deželnem zboru je bil volilni akt dr. Treota odkazan posebnemu odseku, kar obuja sum, da hočejo Lahi Treotovo volitev zopet razveljati. — V istrskem deželnem zboru je vladni zastopnik otvoril zasedanje v italijanskem in v slovenskem jeziku. Deželni glavar Campitelli je govoril samo italijanski. Dosledno temu bi bil imel glavarjev namestnik dr. Stangher govoriti samo hrvatski, a Stangher je bil koncilijantan in je govoril hrvatski ter italijanski. Pa Lahi še s tem niso bili zadovoljni. Poslanec Vernier je protestiral proti temu, da Stangher ni najprej italijanski govoril, češ, da Istra je bila, je in ostane italijanska. Spinčić je potem protestiral proti temu, da je deželni glavar Campitelli govoril samo italijanski. — V tržaškem deželnem zboru je bila otvoritvena seja čudovito kratka. Deželni glavar in vladni zastopnik sta pozdravila zbornico. Glavar je navzoče poslance — bilo jih je navzočih samo 20, 42 jih je izostalo — pozval, naj zakličejo cesarju „eviva“, a odzval se ni nihče. Poslanci so le vstali raz sedeže.

Ogrska ima zopet nov škandal, če ga ni policija umetno naredila. Poroča se, da se je vršila hišna preiskava pri bivšem senatnem predsedniku najvišjega sodišča in članu gospodske zbornice Jos. Gallu in da je sodišče pri njem našlo mnogo rumunsko-iredentovskih spisov.

Nemčija. — V petek je umrl saksonski kralj Albert, najboljši prijatelj avstrijskega cesarja. Nemški cesar je imel te dni v Ahenu govor, v katerem je ubral najmiroljubnejše strune in se celo poklonil katoliškemu papežu, kar protestante silno jezi.

Vojna v južni Afriki je res pri kraju. Buri odlagajo orožje in so se udali v svojo usodo. Vrhovni poveljnik angleške armade lord Kitchener in general French sta že zapustila afriško bojišče in se odpeljala na Angleško. Vsestransko se opazuje, da se Angleži zelo prizadevajo, da si pridobe naklonjenost Burov.

Obrtnija.

Koliko zaslužijo trusti.

Svoj čas smo razložili našim čitateljem, kaj je trust. Danes smo v položaju, podati jedno primero v ogromnih zaslužkih teh silnih finančnih zadrug, katere so v polnem razvitku v Severni Ameriki. Najogromnejši so trusti v mineralni industriji in v montanistiških podjetjih.

Leta 1900 je jeden tak trust v Severni Ameriki delil med svoje zadružnike dividende ali deleže čistega dobička.

Sklep računov, ki jih je izkazal omenjeni trust, na katerem je udeleženih 250 zadružnih podjetij, prinaša okroglo svoto 130,941.000 dolarjev dividende. Od te svote je dobila samo firma „Standard Oil Comp.“ 47,800.000 dolarjev ali blizu $^3/_8$ celega zneska. Koliki obseg zavzema petrolejski trg, ki je pod kontrolo te orjaške zadruge, kaže samo primera z drugimi zadrugami. Pri Standard Oil je znašala dividenda l. 1900: 47,800.000 dolarjev ali 97·9 % cele dividende, dočim je pri neki drugi družbi znašala le 275.000 dolarjev in zopet pri neki drugi družbi 741.000 dolarjev, tako da Standard Oil kontrolira petrolejski produkt cele Amerike. Vsa produkcija petroleja v Ameriki znaša na leto povprečno 76,880.000 dolarjev, cenjena na izvirkih. Ravno tako zanimiva je primera v mineralski industriji. Leta 1900 je znašala vrednost surovega blaga pri Standard Oil Comp. 75,365 685 dolarjev; in dividenda 47,800.000 dolarjev ali 63 % dobavnih stroškov, — a pri vseh drugih družbah je znašala vrednost blaga 1.081,796 497 dolarjev in 83,141.000 dolarjev dividend. Kakor se vidi, vleče Standard Oil dobiček, ki je skoro osemkrat večji kakor vseh drugih mineralskih industrij v Severni Ameriki. Poleg petrolejske industrije je največja mineralska industrija Severne Amerike industrija bakrenih rudokopov. Ta industrija je vrgla l. 1900 petino vseh

dividend in nad polovico dividend vseh ostalih kovinskih podjetij. Od skupne svote bakrenih dividend je bilo razdeljenih 80 % med petero družb in sicer je dobila:

Calumet & Hekla . . .	7,000.000	dolarjev
Boston Montana . . .	6,450.000	„
Amalgamated Copper . .	6,000.000	„
United Verde	2,325.000	„
Mountain Copper . . .	1,100.000	„

Podjetniki bakrenega trusta razumejo umetni način, da spremenijo baker v zlato, s tem namreč, da nadzorujejo trg. Združene države Severne Amerike so največji producent bakra na celem svetu, ker spravijo na svetovni trg 54 % vse bakrene produkcije in ta odstotek zadostuje, da ima sindikat pravico nadzorovati in narediti cene vsemu bakrenemu prometu.

„Amalgamated Copper Comp.“ dominira mej vsemi bakrenimi podjetji Amerike. Njena produkcija je tudi najogromnejša in znaša za 100,154.000 dolarjev produkcije, vleče 28,6333.000 dolarjev dividende, torej 28 % nasproti 409,647.000 dolarjev produkcije, 18,069.000 dolarjev dividend t. j. 4·4 % vseh drugih kovinskih podjetij. Iz tega je razvidno, da imajo „združeni bakreni producenti“ moč, da jim plačajo šestkrat večji dobiček, kakoršnega morejo vleči s trga producenti drugih kovin. Jedno hibo pa ima ta trust, namreč to, da je odvisen od svetovnega trga. Severna Amerika postavlja na trg res največje množine bakra, kakih 60 % vse svetovne produkcije. Ali na izvenameriškem trust ne more tako delati z odjemalci, kakor na ameriškem. V zadnjem času pa je vsled slučajno padlih „Amalgamated“ padla cena bakru, kar je povzročilo tolik preobrat, da se pripravlja izvenredna akcija po vsem svetu v tem smislu, da bode imenovana družba dobila v roke nadzorstvo vse bakrene industrije celega sveta.

Obrtnijske raznoterosti.

Pravi naslov na poslaništvo v Meksiki. Trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani je c. kr. trgovinsko ministrstvo naznanilo, da je c. kr. poslanik v Meksiki opozoril na nedostatke, ki nastanejo vsled nepopolnega ali nepravega naslova na pisemskih pošiljatvah, namenjenih poslaništvu v Meksiki. Pošiljatve na poslaništvo se vsled pomanjkljivega naslova večkrat zelo zakasnijo. Da se v bodoče izogne takim zakasnitvam ali tudi izgubi pošiljatve, je treba naslov narediti na način, ki je v Meksiki obče razumljiv, namreč: „Legacio de Austria — Hungaria D. F. Mekico“.

Kako se čisti vino z žolico ali želatino. Kdor ima kalno vino, naj ga čisti najprej z želatino, in sicer naj je vzame 10—15 *q* na vsakih 100 litrov. Želatina se stolče v majhne kosce in se namaka 10—12 ur v mrzli vodi, ki se nazadnje odlije. Tako zmehčani želatini se vnovič dodene čista voda, in sicer četrt litra na 10—15 *gr* suhe želatine ter se na majhnem ognju segreva, dokler ne postane tekoča, med tem pa se neprestano meša; lahko se pa tudi takoj raztopi v gorki vodi, ne da bi jo prej namakali v mrzli vodi. Ko se želatina shladi, se precedi skozi redko platno in se lahko takoj rabi. Če vino ni prekalno, učisti se je lahko v jednem tednu.

Strelne poskušnje z novimi topovi. Te dni so se vršile v Budimpešti strelne poskušnje z novimi topovi v navzočnosti vojnega ministra, mnogih delegatov in drugih vojaških dostojanstvenikov. Uspeh poskušenj je bil baje prav dober. Prednost pri novih topovih je mej drugim ta, da top pri oddaji strela ne odskoči nazaj, marveč da se top s pomočjo nekega mehanizma mej strelom pričvrsti k tlom, ter se ne gane. Meri se z novimi topovi lahko na dvakrat daljši cilj, nego se je moglo meriti pri dosedanjih topovih. Posebno praktično so izumljene nove havbice za metanje bomb in granat. S temi havbicami se je streljalo na nasipe, za kakoršnje se v vojni skriva sovražnik, a bombe so te nasipe tako raznesle, da mora biti potemtakem izključena vsaka možnost, da bi se mogel zavarovati sovražnik.

Društvo za odškodovanje industrijalcev ob stavkah je ustanovila na podlagi vzajemnosti „Zveza avstrijskih industrijalcev“. Namen tega zavarovalnega društva je, zavarovati svoje člane (imetnike ali najemnike tovaren ali industrijskih in obrtnih podjetij) zoper škodo, ki bi nastala v njih obratih vsled stavk, katerih niso sami zakrivili. O tem, ali je podjetnik sam zakrivil stavbo, ali če je nastala brez njegove krivde, odločuje društvo na temelju poizvedb na mestu stavke, oziroma s posebno izjavo v teku osmih dni po sklepu poizvedb. Premije se določijo po zadnji, delavski zavarovalnici zoper nezgode izkazani svoti letnih mezd, oziroma plač, ki so se izplačale uradnikom. Premije se določijo s štirimi tisočinkami omenjene vsote mezd, oziroma plač in jih je celoletno plačati naprej. Odškodnina se določi po izkazih mezd, oziroma plač zadnjih štirih tednov pred pričetkom stavke. Odškoduje se za 1 dan stavke s 50 odstotki na tej podlagi izračunjene dnevne vsote mezd ali plač stavkujočih ali k brezdelju primoranih delavcev, kakor tudi uradnikov zavarovanega podjetja. Kot k brezdelju primorani delavci, oziroma uradniki se smatrajo oni, ki se vsled stavke ne morejo porabljati za delo niti v njih dosedanjih obratnih oddelkih niti v drugih oddelkih obrata. Dnevna vsota mezd in plač onih delavcev in uradnikov, ki se opuste med stavko, se mora odšteti od prej omenjene svote mezd ali plač, ki velja za podlago odškodnine. Najdaljša doba stavke, za katero se plača odškodnina, je določena na tri mesece. Če se v enem računskem letu primeri več stavk, se plača odškodnina najdalje za šest mesecev. Društvo ima svoj sedež na Dunaju, njegov delokrog se razteza teritorijalno na vse kraljevine in dežele, ki so zastopane v državnem zboru. Društvo začne poslovati, kadar priglasi 250 udov svoj pristop z letno, delavski zavarovalnici zoper nezgode lansko leto izkazano svoto mezd v višini 25 milijonov kron.

Kmetijstvo.

Stroj za košnjo trave.

Ni še dolgo temu, kar so bili kmetijski stroji v obče pri nas ne le malo priljubljeni, temveč kar naravnost sovraženi. Vzroki tej prikazni so bili nenaklonjenost vsaki novotariji, neveščost pri ravnanju s strojem in tudi slabi stroji, ker so naši kmetovalci gledali le na nizko ceno, ne pa na dobro kakovost, in tako je marsikateri gospodar zaradi ene slabe izkušnje s kakim strojem, kateri je bil sam vzrok, zavrgel sploh vse kmetijske stroje in je svojo sodbo širil med sosedi. Časi so se pa spremenili; na eni

strani so se gospodarji privadili delu s strojem, na drugi strani jih pa pritiska sila, da morajo poseči po strojih, ker postaja pomanjkanje delavcev vedno bolj občutno, in tako je prišlo, da dandanes naši gospodarji že v precejšnji meri rabijo stroje in da kmetijski stroji pridobivajo tudi v našem kmetijstvu vedno več tal.

Stroje bo pa moralo naše kmetijstvo vedno bolj rabiti, ker le z njimi je mogoče pridelovalne stroške znižati in tako narediti kmetijstvo bolj dobičkonosno, in le s stroji bo v bodočnosti zaradi silnega pomanjkanja delavnih sil mogoče zmagovati kmetijska dela.

V kmetijstvu je to posebno slabo, da ni mogoče rabiti delavcev enakomerno vse leto; zato silijo delavci v mesta in k obrti, kjer vse leto dobivajo zaslužek. Ko je pa pri kmetijstvu veliko dela, t. j. spomladi ob setvi in zlasti poleti in jeseni o košnji, takrat nam manjka na vseh straneh delavcev. Posebno občutno je to pomanjkanje ob košnji sena, zlasti če vreme nagaja; in na tisoče stotov sena se pokvari, ker ni moč trave pravočasno pokositi. Temu velikemu nedostatku bomo v bodočnosti mogli odpomoči le s porabo strojev za košnjo trave. Stroji za košnjo trave so dandanes že tako popolno sestavljeni in tako preprosto urejeni, da jih lahko vsakdo rabi, in njih cene so take, da jih zamore vsak boljši posestnik, manjši posestniki pa, kakor so na pr. naši, jih pa lahko skupno naroče. Pogoj za rabo teh strojev je pač ta, da so travniška tla očiščena grmovja, kamenja in starih obrastlih krtin. No to je pa samo ob sebi potrebno, tudi če ne kosimo s strojem. Če bomo pričeli rabiti stroje za košnjo trave, bo to vrhu vsega drugega imelo tudi to dobro posledico, da bomo travnike pridneje gleštali. Napačno je pa misliti, da je s strojem mogoče kositi le na travnikih, ki so gladki kakor miza. Ne! Da le ni kamenja in majhnih kupčekov, pa dober stroj lahko dela. Istotako je vsejedno, če je travnik v bregu ali če je valovit.

Če se odločimo kupiti stroj za košnjo trave, izberemo si dober stroj, ki naj bo najboljši tako glede sestave, kakor tudi glede blaga, iz katerega je narejen. Naše tvornice za kmetijske stroje še ne izdelujejo priporočenih strojev za košnjo in tudi nimajo tako izbornih surovin, kakor Amerikanci, zato danes ameriški stroji te vrste po vsem svetu nadvladujejo. Izmed ameriških strojev so pa oni iz tvornice Mack Cormick v Čikagu najbolj slavni, kajti ta tvrdka, ki je v tej stroki največja na svetu, je l. 1831. prinesla prvi tak poseben stroj na trg in je od tistih dob neprestano svoje izdelke zboljševala.

V nastopnih vrstah opišemo Mack Cormickov stroj za košnjo trave, ki je najbolj priljubljen tudi v Ameriki, kjer so glede strojev zelo natančni. Ta stroj, po imenu „vertikal“, je narejen na posebno željo onih, ki imajo na travnikih še veliko kamenja, drevesnih štorov, ali ki hočejo kositi po travnikih, obsajenih z drevjem. No, tak stroj mora biti tudi za nas primeren. Pri njem je mogoče rezilno napravo hipoma dvigniti popolnoma navpično (vertikalno), in tako brez škode peljati mimo kakega kamena, štora ali drevesa. Ni bilo tako lahko sestaviti tak stroj, pri katerem se da z največjo lahkoto rezilo dvigniti, ne da bi se stroj ustavil in ne da bi stroj ravnotežje zgubil! Stroj za košnjo trave pri katerem se rezilo navpično dvigne, mora biti tako narejen, da kolesje samo neha delati, brez pomoči voznikove, kakor hitro se rezilo dvigne. Če to ni tako, potem se gonilni drog zavira, ali celo zlomi, kakor hitro se rezilo v gotovo višino dvigne. Naprava, s katero se kolesje stroja „vertikal“ ustavi, je silno umna in priprosta ter velikansko deluje. Vozniku ni treba na ustavljanje kolesja prav nič paziti. Ta stroj ima torej vse prednosti, katere moremo od njega zahtevati, z njim se izborno dela po nevarnih tleh, in mogoče se je ogibati vseh ovir.

Kmetijske raznoterosti.

Kako zabranimo, da plemenski biki ne postanejo hudobni? Pogostokrat se dogaja da mora živinorejec bika, ki je postal hudoben, predčasno oddati, zakaj žival je postala nevarna vsem, ki imajo z njo opraviti. Če je žival plemenite krvi, potem ima lastnik veliko škodo. Najčešče je napačno ravnanje in draženje vzrok, da bik postane hudoben in svojemu strežniku nevaren. Zato naj onemu, ki opravlja bika, nikoli ne pride na misel, da bi ga dražil, pa tudi nikomur drugemu naj ne dovoli, uganjati z njim nepotrebne burke. Ravno tako naj bo oskrbovalec plemenskega bika zelo previdneni kadar ga kaznuje. Prijazno, pa resno ravnanje je nasproti biku najbolj umestno. Kakor uči skušnja, ostane bik krotak, ako ga že od mladega navadiš, da se dá voditi na verigi. Tudi je svetovati hlapcu, ki mu je bil bik izročen v oskrbo, da ga skuša privaditi na svojo osebo s tem, da mu večkrat pomoli košček kake slaščiče, na pr. osoljenega kruha; na ta način mu postane mladi bik zelo udan. Ko se je bik po plemenitvi vrnil v hlev, tedaj mu tudi ponudi nekoliko soli, kruha, pest detelje ali dobrega sena. Če tako ravnaš, pojde bik veliko rajši v hlev in se ne bo izlepa upiral na potu v svojo stajo. Skakališče naj bode na takem mestu, da ga bik more takoj ugledati, ko stopi iz hlevnih duri in ko se vrača v hlev, naj ima hlevne duri pred seboj. Zelo zoprno in nevarno je, če mora žival prej iti še okoli par oglov, predno zagleda skakališče. Če namreč bik ne zagleda takoj krave, postane zlovoljen in napade strežnika. Zelo priporočamo gospodarjem tudi uprego plemenjakov. Upreženi biki ne postanejo nikdar tako divji in nepokorni, kakor oni, ki samo takrat pridejo iz svoje staje, kadar kdo prižene kravo. Na vsak način pa je treba mlademu biku utakniti skoz hripelj nosni obroč, predno se rabi za pleme.

Črvi v cvetličnih loncih so često jako škodljivi dotičnim rastlinam. Navadno smo primorani vzeti rastlino iz lonca, da tako odpravimo škodljivca. Čisto priprosto in lahko sredstvo pa v ta namen priporoča nemški vrtnarski list. V posodo z vodo, vržemo stolčenega divjega kostanja in sicer približno na vsak liter vode kakih 8 kostanjev. Voda s kostanji stoji naj 24 ur, potem pa se zalije z njo rastline. Črvi okusa in duha od kostanjev nikakor ne morejo prenašati, ter pridejo takoj na površje, kjer se jih lahko uniči. Navadno zadostuje jednokratno zalivanje.

Poučni in zabavni del.

Kam ž njim?

(Izza časa kolere. Spisal J. Neruda).

Ali si že bil, ljubi čitatelj, kdaj vse zgodaj na ulici? Nočem žaliti čitatelja, vem, da se vede po gosposki šegi ter mu ni treba ustajati pred deveto uro — no, pa če se je kdaj naključilo! In če je torej kdaj slučajno šel zarana po ulicah, je najbrže zapazil s svojim bistrim vidom, da so na ulicah ne le ljudje, temveč tudi razne reči, kakoršnjih ondi ne vidimo vselej. Ker pa je moj čitatelj dovtipen, gotovo je že kdaj premišljeval o teh zgodnjih ljudeh in stvareh na ulicah. Nekje pri hiši stoji star vrč. Ponekod na kraju hodnika z žico ovezan lonec. Kje drugje v sredini ulic leži otožno razbita ponva. Kako so tja prišle te stvari? Ali so šle ponoči iz nezavarovanih polic na izprehod in niso našle potem, ko se je zdanilo, poti domov? Ali so slučajno izgubile svojo kuharico, ko je šla zjutraj na trg, in čakajo zdaj ondi kakor izvrstno dresirani pes, ki osamevši, sede makar na sredo pota, ter se ozira okoli, dokler ne pride ponj njegov gospodar?

No, prav. Zdaj se govori o koleri ter o pripravah za njo — prosim cenjenega čitatelja, naj me ne moti ter naj ne vpraša, kako je kolera v zvezi z onimi razbitimi ponvami in piskri — naj mi dovoli mirno pisati, spoznalo se bo vender na koncu, da ne govorim tako preglupo!

Torej: govori se o koleri in kaj da ima človek vse storiti, da jo prepreči.

Pred vsem: snažnost stanovanja je baje pol zdravja. Razkuževanje zraka je baje tudi pol zdravja. Zdrava govedina, teletina in svinjetina je baje zopet pol zdravja. Dobro plzenjsko pivo je baje enako pol zdravja. Summa summarum: ako se natanjko pazi na vse predpise, je baje človek ob času kolere $2^1/_2$krat zdravejši nego mu je prav za prav treba. Zakaj bi torej ne izpolnil z najvestnejšo skrbjo vseh predpisov, ako se tisti 1. za moje zdravje, 2. ako spolnjevanje uradnih predpisov ob jednem navdaja človeka z nepopisnim veseljem in z blaženo zavestjo, da je ubogal za blagor ljudstva vselej vnete mestne očete!

Brž ko sem tedaj prečital na najbližjem voglu dotični uradni ukaz, ustavil sem svoj izprehod, ter se vrnil domov. No — jaz menim, snažno je pri meni doma dovolj! Tla in pohištvo skrbno nadzoruje moja Anka. Knjige so sicer pod mojim nadzorstvom, a sodim, da jim ne škodi malo praha — saj inače gledajo tako bahaško, ponosno in glupo! In drugo — hm, drugega prav za prav v sobi ni več. A, nekaj še — postelj — toda kaj more biti na svetu snažnejšega nego samčeva postelj? Blazine so kakor labodi. Odeja kakor plašč lilije. Rjuha kakor sneg. Slamnjača — slamnjača.

„Anka!"

„Česa si želite?"

„Kdaj pa sem dal zadnjič prenoviti slamo v slamnjači?"

„Tega pač ne vem, — odkar sem tukaj, ne — mora že biti gola rezanica".

Anka je pri meni 6 let. Spominjam se nazaj, pred temi 6 leti — zaman! Kupil sem to slamnjačo, ražokano ter prešito, še v letih svoje rožne mladosti.

„Anka!"

„Česar si želite?"

„Tukaj imate 75 krajcarjev — pojdite takoj k senarju po tri otepe slame — brž, pravim!"

Anka leti. Anka privleče tri otepe slame. Prime krepko slamnjačo s postelje, razpara prešive, pomeša slamo.

„Toda — kam pa deneva to staro slamo!?"

Vender je le ženska pamet bistrejša nego naša! To bi še dolgo ne bilo prišlo v moje možgane! Da, da! res, preden začneva basati v slamnjačo novo slamo, morava vender poprej izprazniti staro — in kam ž njo? Izmetati jo skozi okna, komu na glavo?

„Kam pa se navadno deva taka stara slama?"

„Tega jaz ne vem!"

„Hm", rečem nakrat. „Tu imate desetico. Pojdite tam-le v tisto visoko hišo. Ondi imajo jamo za smeti — dajte hišniku desetico in on vam dovoli, da smete v jamo izsipati slamnjačo". Saj moška pamet tudi ni za zavreči!

Anka je šla in se vrnila. Hišnik baje noče, da v jamo baje mečejo dekle tudi vroč pepel in slama bi se mogla užgati. In jama bi bila baje tudi kmalu polna in kmet si zdaj ne pride po smetje, stoprav po zimi, sedaj ima baje dovolj drugih opravil doma.

„Kaj tedaj?"

„Jaz ne vem!"

„Lej, lej!" zakličem po malo hipih. Moški možgani so včasih čudovito iznajdljevi! — „Jutri je sreda, občinski voz se pripelje po smetje! Vzemite to desetico, dajte polovico smetarju, ki zvoni, drugo polovico pa kočijažu, in ta vam bosta izpraznila slamnjačo.

„Že prav, toda na čem izvolite danes spati? Slamnjače ne morem dati nazaj v postelj, je razparana, razmeljena slama bi prepadala skozi deščice".

„Res — no — spal bom tedaj na tleh!"

In spal sem, kako se je pač dalo. In za rana je iznesla Anka slamnjačo v vežo pred vrata in sva čakala. Smetar je pozvonil in jaz sem se hitro izložil v okno, da sem priča naslednjemu pogajanju. Voz je pridrdral in Anka je prikobacala s slamnjačo pred hišo.

„In ko bi mi dajali celi goldinar, jaz jim tega ne vzamem na voz — jaz ne smem, imam prepovedano!“ je vpil kočijaš in je zavihtel bič nad konjema.

Anka je vlekla slamnjačo zopet nazaj.

„To pa je že preneumno!“ sem dejal.

„Da, res!“ je pritrjevala Anka.

„Torej si vender nekaj izmislite — za božjo voljo! Poprašajte po hišah, kaj delajo v jednakem slučaju drugi ljudje!“

Anka je odhitela. V eni uri je bila zopet nazaj. „Pravijo, da je najbolje, ako vse spaliva v peči“.

„Lejte no — da nama kaj takega ni padlo prej v glavo! Torej pojte! In veste kaj? Pojdite poprašati po hiši, ali ne bodo kje pekli kolačev in ali si ne žele podžgati cevi v peči — razumeste?“

In Anka že zopet leti. In kmalu mi poroča, da baje ne bodo nikjer pekli kolačev ter da si nikjer ne žele podžigati cevij v peči. Ona pa da mora že zdaj iti na trg, ter da si tudi zdaj ne mara igrati s tem zažiganjem, morda šele drevi. Človek baje mora potem sedeti samo pri tem sitnem delu. No prav!

Stemnilo se je že in sem povečerjal. Anka je začela prazniti slamnjačo, napravljati slamnate metlice tor žokati v peč. Jaz sem si vsedel v sobici k pisalni mizi. Kako to iz kuhinje v dimnik lepo vleče in buči. Zadovoljno sem kadil svojo viržinko — jaz to bučanje v peči poslušam tako rad!

Nagloma je nastal pred hišo hrup. Pred hišo se je zbralo veliko ljudi, po celi hiši je žvenketal zvonec pri vratih. Skočim ter prisluškujem v veži, kaj da se godi. Iz dimnika naše hiše baje leta ogenj in iskre po sosednjih strehah.

„Za božjo voljo, Anka — nehajte s sežiganjem! Hitro s to slamnjačo nekam v sobo, in če bi kdo prišel na naju, delajte se, kakor bi na celem svetu nič ne vedeli o čem. Ali je peč bela?“

„I kaj še! Od teh par slamnatih metlic se še ne pozna, ali je kaj gorelo v peči!“

Niso prišli — Bog plačaj! Iskre so nehale letati po strehah in ljudje po ulicah so se razišli v kratkem času.

Kadil in pihal sem nevoljno proti stropu in čmeren sem se položil slednjič zopet na tla. Seveda me je naslednje jutro zopet osvežilo. Odšel sem kmalu vun na ulico, da poizvedujem. Vprašal sem redarja. Vprašal sem postreščeka. Vprašal sem znane gospe. Redar je po vojaško pozdravil: „Tega jaz ne vem!“ Postrešček je privzdignil kapo: „Oprostite, tega jaz ne vem“. Gospe so mi dejale druga za drugo: „Da, s takimi rečmi je sama sitnoba!“

„Dekle, dekle“, rečem zopet doma Anki, „to bo jako težko! — Toda nič ne pomaga, tako vender ne moreva tega pustiti. Znate delati škarniclje — ne? No, jaz Vas bom naučil, pridite le!“ In delala sva škarniclje, ter devala v nje razmeljeno slamo. In ko sva jih že naredila lep kupček, sem si jih nabasal nekoliko v žepe, šel sem zopet na izprehod, ter sem raztrosal škarniclje, kodkoli sem hodil in kod nisem videl ljudi blizu. Isti dan sem bil še šestkrat na sprehodu, prihodnji dan pa dvanajstkrat.

Tako sem to delal 4 dni in potem se je pokazalo, da sva izpraznila iz slamnjače ravno le toliko, kolikor je bilo v majhnem roglju. In jaz sem izračunal, da bi moral tako hoditi blizoma 7 mesecev na izprehod, preden bi izpraznila slamnjačo.

Ni treba omenjati, da sem že bolehal od vsega tega. Na nič drugega nisem več mislil. V glavi sem imel že zgolj slamo in pred očmi tudi. Tam-le v tem kotu sobe so stali trije otepi slame, tam-le v drugem kotu je stala moja nesrečna slamnjača, in tam-le v tretjem kotu zopet za silo pripravljena postelj — kam — kam obrniti oči?! In kadar sem se pozno na večer polagal na tla, klel sem in hudičeval, da je bilo, primojduš, že grdo. Spal nisem skoro nič, vstajal sem še pred solncem, ter zbežal takoj iz sobe vun na izprehod.

In pri enem takem zgornjem izprehodu se je pripetilo, da sem natančneje opazoval na ulicah ravno one vrče, piskre, ponve itd., katere je bistrovidni čitatelj opazil seveda že v začetku tega članka. In s temi vrči, piskri, ponvami itd. je stvar takale: Vsak Pražan sme imeti kak vrč, oziroma tudi kak pisker ali ponvo — v tem ni ovire in zato ni kazni. A včasi se naključi, recimo, da se vrč stare, ubije — in zdaj prične ta komedija. Kam ž njim?! Ako ga vržeš na dvorišče, prisili te hišnik, da si ga moraš zopet lepo nazaj vzeti. Če ga vržeš na ulico, prime te policaj. Ako ga vržeš smetarju na voz, zaluča ti ga doli nazaj. Še za najboljšo napitnino ti ga ne vzame, ima strogo prepovedano. — Prav torej. Vzameš torej po noči vrč, zmuzneš na ulico, ter ga postaviš neopaženo — no kamorkoli. In drugi dan ga lepo pobere pometač iz ulice — tudi brez podmite in je konec.

Prešinila me je hudobna misel! Kaj pa, če bi potemtakem jaz in Anka prijela ponoči za slamnjačo, donesla jo tam-le za vogel in izsipala slamo!? Ta misel sicer ni nikakor lepa, temveč neredna, — zopernostavna — a priznam: meni je ugajala! Človek, ah, tako lahko postane hudoben!

Ali vraga, mene povsod preganja nesreča. Kaj pa, če bi me iznenadil, bogsigavedi odkod, pri tem delu našel policaj, patrola? Zahteval bo, naj to slamo zopet lepo poberem. Jaz se bom upiral, razžalim slednjič policaja in on me pobere na stražnico — na enkrat izgubim svojo dosedanjo občansko brezmadežnost — a to mi je končno že vsejedno — jaz —

„Gospod — gospod!“ pridrvi naenkrat Anka v sobo“ že vem, kam s to slamo! Mlekarica — ki tam-le navadno stoji z vozičkom — jo baje rada jemlje, potrebuje doma stelje za živino! Jutri ji jo bova dala!“

„Ali je to gotovo?"

„Gotovo, kakor je Bog v nebesih!"

Kaj imam še povedati!? Tisto noč sem spal izvrstno. In prihodnje jutro sva nesla — jaz in Anka — slamnjačo mlekarici, seveda je Anka prej še poizvedela od mlekarice, ali to darilce zares sprejme od naju.

To je vam bil krasen trenotek! Ko je nama podajala mlekarica prazno vrečo nazaj, bil sem tako ginjen, da sem jej poljubil roko, iskreno objel njeno kobilo ter odkorakal poln hvaležnosti s solznim očesom domov.

Doma pa sva prijela z Anko svežo slamo, ter jo žokala v slamnjačo. In kadar je bila slamnjača zopet napolnjena, prijel sem Anko okoli pasu, ter začel žvižgati najbolj skočno vižo in vrtela sva se skupaj okoli slamnjače, da se je nama zavrtelo v glavi.

To je tista storija, tako kakor se je dogodila in kakor jo pripovedujem. Posrečila se mi je; sem ž njo zadovoljen, končam.

Novice.

— **Osebne vesti.** Gozdni komisar v Ljubljani, gospod Viljem Putick, je imenovan višjim gozdnim komisarjem. — Deželnovladni konceptni praktikant gosp. Leon Grasselli je imenovan deželnovladnim koncipistom. — Gimnazijski ravnatelj v Spljetu gosp. Ivan Kos je imenovan ravnateljem hrvatske gimnazije v Pazinu.

— **Kranjski deželni zbor.** Z naredbo celokupnega ministrstva z dne 25. junija je bilo zasedanje deželnega zbora zaključeno. Deželni zbor se letos najbrže več ne skliče.

— **Volitev v ljubljanski trgovski gremij** se je vršila dne 24. t. m. Vsled škandalozne brezbrižnosti gotovih slovanskih trgovcev je bil izvoljen predsednikom Nemec Leopold Bürger in imajo v odboru Nemci večino. Čujemo, da se vloži proti tej volitvi protest.

— **Šiška dobi ulične napise.** Občinski svet je izvolil peterico svojih članov v odsek, ki ima določiti ulicam v Spodnji Šiški imena, ter priskrbeti dotične napisne tablice. Predlog, da bi se napeljal v Šiško vodovod, je bil z večino proti 3 glasom odklonjen.

— **Vodovodi na deželi.** Tekom letošnje pomladi so pričeli graditi na deželi tri velike vodovode, med njimi tudi onega za Novo mesto. Zdaj pride na vrsto postojinski vodovod s proračunjenimi stroški 180.000 kron.

— **Kulturno poskuševališče na ljubljanskem Barju.** Na zemljiščih, koje je vzelo poljedelsko ministrstvo na ljubljanskem Barju v Črni vasi in pa v tomišeljski občini v najem, uspevajo tudi letos ondi zasajeni poljski sadeži dobro; s tem kultiviranjem je poljedelsko ministrstvo v enem oziru barjanskim kmetovalcem lahko v spodbudo, da se trud in delo na odotnih zemljiščih izplača, če se dado — seveda tudi drugi pogoji izpolniti. Manjkati ne sme v prvi vrsti dobrih gnojil, suhega vremena, pa odvodnih jarkov!

— **Uporaba državnih železnic** je izdala ravnokar svoje poročilo za leto 1901, glasom katerega je imela lani v svoji režiji 11.466 *km* železničnih prog. Gmotni uspeh je zaostal za proračunom za 10,352.275 kron, ker se je računilo za 8,289.395 kron več dohodkov in za 2,062.881 kron manj izdatkov.

— **Predor skozi Karavanke.** Zadnje dni so blizu Rožeka slovesno vložili prvi kamen k obokanju železniškega predora. Slavnosti so prisostvovali tudi deželni predsednik, sekcijski načelnik Wurmb, celovški in beljaški okrajni glavar, ter mnogo kmetskega prebivalstva.

— **Bohinjsko jezero.** V zadnjem času pišejo različni slovanski časopisi mnogo o Kranjski in o njenih znamenitih krajih, letoviščih, kopališčih in dr., kar je nedvomno sad IV. shoda slovanskih časnikarjev v Ljubljani. Vsi popisi vabijo izletnike v našo deželo, na Bled, v Postojno ali k Bohinjskemu jezeru. Sedaj pa smo dobili 18. številko Dillingerjevega časopisa „Reiseführer", v katerem čitamo simpatičen popis Bohinja in belopeških jezer.

— **Cesta Podbrdo-Petrovo brdo-Zalilog** pričela se je graditi in dogotovi še letos. Akoravno samo 14 kilometrov dolga, stala bode vender 70 tisoč kron. Sedaj pa poroča „Soča", da se je oddalo tvrdki Rizzani-Venier iz Italije! Kakor znano, je del te ceste na goriški strani dogradil domači naš podjetnik Lončarič, ki je pa imel izgubo pri delu. Mesto, da bi se delo nove ceste razpisalo in povabilo tudi tega, oziroma druge domače podjetnike, oddalo se je delo laški tvrdki, ki bode ondi koristi imela, ko je domačin moral doplačati! — Opozarjamo našo javnost na vse to, kakor tudi na zgradbo železnice Trst-Parenčev, o kateri se čujejo jako čudne stvari in katera bode poleg Lloydove in bolniške afêre tretja — ki je vredna, da se za njo zanimajo tudi naši državni zastopniki!

— **Občinske volitve v Gorici.** Proti gospodujoči laži-liberalni stranki v Gorici je zadnji čas nastala precej velika nezadovoljnost tudi med Lahi. Zadnje dni so se ti nezadovoljneži združili na skupno postopanje pri občinskih volitvah. Splošno se je mislilo, da pri letošnjih volitvah ta stranka še ne doseže uspehov, ker se ni za ta boj pravočasno pripravila. A glej — ta stranka je vender dosegla nepričakovano velik uspeh in sicer pri volitvi iz III. razreda. Stranka je v tem razredu kandidirala arhitekta Antona Batistiga, vodjo „Gazzettina" Adolfa Codermasa in trgovca Mihaela Culota in zmagala z dvema kandidatoma. Vseh volilcev je okoli 1000 v tem razredu; glasovalo jih je 225 in sicer sta dobila izmed kandidatov opozicije Battistig 124, Culot pa 113 glasov, poleg njiju pa je bil od laži-liberalne stranke izvoljen Giorgio Bombig s 115 glasovi. Koliko so k temu porazu klike pripomogli Slovenci, nam še ni znano, omeniti pa moramo naznanilo „Soče", da bodo nekateri Slovenci glasovali za kandidate opozicije. Izid te volitve je dobra pljuska gospodujoči stranki in je radi tega v Gorici velik haló, zlasti ker je gospodujoča stranka napela vse sile in agitovala na vse kriplje, a volilci so izostali. Ta volitev je morda prvi korak k boljšemu. Tudi v II. razredu postavijo „nezadovoljneži" svoje kandidate.

— **Nečuveno nasilstvo** se pripravlja v deželnem zboru istrskem. Lahi hočejo preprečiti, da bi bil iz kmetske kurije izvoljen Hrvat v deželni odbor in zato hočejo štiri hrvatske mandate razveljaviti.

— **Nova stavka v Trstu.** Mesarski pomočniki in učenci so ustavili delo, ravno tako tudi delavci v mestni klavnici.

— **Umrla** je v Trstu gospa Macak roj. Nolli, soproga višjega evidenčnega nadzornika v p. gosp. Jana Macaka. Lahka ji zemljica!

— **Samomor.** Te dni ponoči okoli 12. ure je prišel v gostilno Marije Ravnikove neki tujec, ki se je vpisal v knjigo za tujce: Josef Hofmann, Privatbeamte von Traiskirchen. Hotel je imeti svojo sobo. Ker pa ni bilo prazne sobe na razpolago, spal je z nekim podobarjem skupaj. Okoli 4. ure je počil v sobi strel. Podobar je ves preplašen priletel iz sobe in povedal, da se je tujec ustrelil. Ker je še živel, poklicali

so zdravnika in poslali po rešilni voz, a predno je ta prišel, je tujec umrl. Ustrelil se je v desno sence. Truplo so prenesli v mrtvašnico k sv. Krištofu.

— **Nesreča na železnici.** Dne 23. t. m. je padel na mostu čez Glino na Koroškem z osobnega vlaka državne železnice sprevodnik Jos. Dolenc, ter si zdrobil glavo. Izdihnil je na mestu. Ponesrečeni, ki je bil šele 28 let star in oče štirih otrok, je imel hromo nogo, ker je že poprej enkrat padel s tovornega vlaka.

— **Nesreča na električni cestni železnici.** Oton Heinz, 31 let star, rojen na Dunaju, arhitekt pri stavbeniku gosp. Filipu Supančiču, in njegova nevesta gdč. Marija Asoli, stanujoča na „Zelenem hribu", kupila sta si v torek pri zlatarju Zajcu na Starem trgu poročna prstana. Bila sta že trikrat oklicana in sta se hotela v ponedeljek poročiti. Od urarja sta se odpeljala na „Zeleni hrib", Heinz s kolesom, njegova nevesta pa z električnim vozom. Po Sv. Florijana ulicah je vozil Heinz za električnim vozom, pri postajališču poleg Samassove vile pa je ušel naprej in vozil pred električnim vozom, in sicer, kakor pravi voznik električnega voza in onega priče, izven tira električne cestne železnice, ki gre tukaj na levi strani ceste poleg hodnika, ki je precej nad cesto zvišan. Cesta je bila prosta in se Heinzu ni bilo treba nikomur izogniti. Kako se je prigodilo, se ne ve, naenkrat je ležal Heinz pred električnim vozom in ta ga je vlekel kakih 60 korakov naprej, predno je mogel voznik Leopold Iglič ustaviti voz. Heinz je vsled dobljenih poškodb umrl.

— **V senu zadušil** se je na Glincah 60 let stari, slepi berač Franc Stenovec iz Šiške. Vlegel se je pijan v seno spat. Zjutraj so ga našli z obrazom v senu ležati. Zdravnik je konstatiral, da se je zadušil.

— **Samomor.** Zidani most je menda postaja za samomorilce. Te dni so izvlekli iz Savinje posestnika in ključarja Jakoba Gašperina iz Škofje Loke. Pri njem so našli vizitko in listek z napisom: „Tukaj končam jaz svoje življenje". Kaj ga je gnalo v smrt, ni znano.

— **Strast kegljanja.** V Predkloštru na Predarlskem je zakegljal neki premožen rokodelec celih 1600 kron. Da je poplačal svoj dolg, je moral dati celo prihranjene vinarje svojih otrok.

— **Jeseter.** Dva metra dolgega jesetra so ujeli ribiči v Labi blizo Litoměřic ter ga darovali češkemu muzeju.

— **Usoda.** Prošli četrtek dopoldne je na Dunaju izgubila neka dama v hiši neke banke sublimatno pilno, na kateri je bila naslikana mrtvaška glava. Pilna je bila torej označena kot smrtonosna. Nekdo je pilno našel ter jo kazal uradnikom. 37letni uradnik Karl Friderik R. pa je vzel pilno, češ, da jo dá v lekarni kemično preiskati. A mesto tega jo je razstopil v kozarcu in izpil. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer je umrl. Uradnik je bil ječen ter je porabil slučajno najdeno pilno, da se je usmrtil.

— **Rafinirana sleparka.** Nedavno je bilo prodajalki Elisi Popper na Dunaju ukraden črn usnjat mošnjiček, v katerem je bilo 750 K jedna poštno hranilnična knjižica in nekaj dragotin. Obvestilo se je o tem policijo in se dognalo, da je tatvino izvršila neka ženska, ki je prišla v prodajalnico kupit neko malekost. Pri plačevanju ji je padla kakor nehote jedna krona na tla, in ko sta ona in prodajalka iskali izgubljeni denar, posrečilo se je sleparki, ukrasti omenjene stvari. Izgubljena krona se ni našla in omenjena ženska je kmalu na to odšla. Policija je v kratkem dognala, da je tatica identična s 36letno delavko Alojzijo Csusik, ki je bila radi tatvine že zaprta. S kakšno neverjetno rafiniranostjo je Csusik kradla, se razvidi iz tega, da je imela denar, večinoma jedno krono, kateri ji je navidezno slučajno pal na tla, privezan na tanek gumijev trak. Ko se je čul denar pasti na tla, potegnila je trakec zopet k sebi in skrila denar. S tem je učinila, da so iskali denar tako dolgo, kakor se ji je zdelo in da je med tem časom našla priliko, izvršiti tatvino. Ako se ji to ni posrečilo, zahtevala je za izgubljeni denar druzega in ga večinoma tudi dobila.

— **Nikola Mašić.** Pretresljiv je način, kako je preminul pretečeni teden v Zagrebu sloveči hrvatski slikar profesor Nikola Mašič. Pred dobrimi 10 dnevi mu je umrl bratdvojček, profesor Aleksander Mašić, s katerim so ga vezale vse sile plemenite duše. Ni se dal več pomiriti zaradi njegove izgube ter mu je po desetih dneh v najboljši dobi življenja sledil v večnost. Umrl je za srčno bolestjo. Nikola Mašić je bil po svojih delih znan po vsi Evropi. Veljal je za ustvaritelja modernega hrvatskega slikarstva.

— **Strela udarila.** Uže se je začela ona doba, ko se čuje od tu ali tam o različnih nesrečah, ki jih je napravila strela, ona božja puška, ki je grozna po učinku električne sile, s katero jo preskrbljuje narava. Te dni proti večeru je vdarila v neki kraj na Hrvatskem. Udarila je v dimnik, šla po dimniku v sobo ter ondi omamila gospodarja tako, da se je šc le po preteku dveh ur zavedel. V pritličju pa je v sobici že spal mladenič Ivan Idrič. Strela mu je šla preko lica, izbila oko ter ga, prizadevši mu mnogo opeklin, na mestu usmrtila. Isto uro je druga strela udarila v hišo poleg cerkve toda ni nikogar ranila.

— **Rop in zastrupljena cigareta.** Bančni sluga Cardasz v Varšavi je nesel na pošto 30.000 rubljev. Med potom ga vpraša neki gospod za neko ulico, a za uslugo, je ponudil slugi cigareto. Jedva pa si jo je prejemnik zapalil, zgrudil se je mrtev na tla. Tujec je priskočil, ter pograbil torbo z denarjem in izginil. Cigareta je bila zastrupljena.

— **Strela v cerkvi.** Med pogrebno svečanostjo je udarila v Aneiri na Španjskem strela v cerkev, ter ubila 25 ljudi, nad 30 jih je pa ranila.

— **Vaški roman.** V starem Staparu se je obesi mladenič Trivo Stanojev Milakov. Zaljubil se je v ubogo deklico, s katero se je hotel poročiti. Stariši, bogati posestniki, pa tega niso dopustili. Zato se je udal sin pijančevanju, zanemarjal je svoje delo, vsled česar so ga stariši vedno zmerjali. Pred par dnevi je Trivo Stanojev popival vso noč, a zjutraj se je obesil.

— **Dolgovi bivšega kralja Milana.** Na Dunaju in v Parizu je napravil pokojni razkralj Milan baje 7 milijonov frankov dolga. Ko je Milan umrl, se je raznesla vest, da poplača te dolgove naš cesar. Sedaj pa se čuje, da povrne dolgove Milanove kralj Aleksander, kateri si je prihranil še za časa mladoletnosti 2 milijona, ki sta sedaj narasla na 6 milijonov. Tudi kraljica Draga je prav uzorna gospodinja, ter ne pripušča, da bi si prisvajali različni dvorniki in sluge kraljevski denar, nego vse nadzoruje sama. Od svoje apanaže, ki znaša 30.000 frankov, ne porabi baje niti vinarja.

— **Vsestranska skrb nemškega cesarja.** Ko je nedavno odpotoval nemški cesar Viljem iz Krefelda, napravile so častne device celega mesta cesarju špalir na kolodvoru. Mladi dekliči v svojem rožnem razvoju so zbudili cesarju najbrže stare spomine. Zato se je obrnil k deviškemu zboru z vprašanjem: „Ali pač tudi pridno plešete z mladimi poročniki?" — In sramežljivo so odvrnile device: „Žalibog, imamo le malo poročnikov". In Viljem kot skrbni pospeševatelj „guter Zucht und Sitte" je odvrnil: „Potem vam jih moram nekoliko poslati". V soboto zvečer pa je dobil župan v Krefeldu brzojavko: „Na povelje Nj. Veličanstva cesarja in kralja bo dobil Krefeld garnizijo. Prosim, navesti takoj predloge glede nastanitve celega huzarskega polka v mestu ter glede vežbališča v okolici. pl. Bissing". Sedaj vsaj svet ve, zakaj so nemški poročniki. Občudujemo pa tudi vsestransko skrb nemškega cesarja.

— **Neprevidnost kmetice** znala je na Hrvatskem izrabiti premetena ciganka na sledeči način. K kmetici prišedša, reče ji ista, zakaj da ne dela, ker je še mlada. „A kako naj delam — odvrne ciganka — moj mož je pijanec, kar zaslužim, vse zapije“. Kmetica, katere mož je bil res vdan pijači, potoži istotako svojo nadlogo, katero ima z možem pijancem, ciganki, katera ima v svoji premetenosti takoj zdravilo zoper pijančevanje moža, s katerim „zdravi“ tudi svojega cigana. Toda to zdravilo stane denar in ni tako brzo narejeno, dejala je ciganka ter imela odslej prost vstop pri kmetici, katerej je malo po malo izvabila do 60 kron „za zdravila“ in mnogo obleke. Ko pa zdravilo le ni hotelo pomagati in ga je ciganka za drag denar zmiraj „pripravljala“, videla je žena, da je vse skupaj le prevara, s katero izvablja ciganka iz nje denar. Gre in naznani vso stvar orožništvu, katero je hitro zasledilo, da je vse to zasnoval mož od ciganke, kateri je za svojo „žejo“ vedno potreboval denarja.

— **Vzgoja kanarčkov na Nemškem.** Na Nemškem peča se prav mnogo rodbin z vzgojo kanarčkov ter se jih razproda čez 250.000 na leto. Nekaj čez 100.000 jih gre vsako leto v Ameriko, kjer se jih zelo lahko in drago razpeča. Na Angleško jih gre okoli 50.000 na leto. Tudi v Braziliji, Kini, Argentiniji in Rumunskem imajo nemški kanarčki prav dobro ceno. Da to posameznim trgovinam in družinam, ki se pečajo z vzgojo, prinaša marsikak zaslužek, je gotovo. Tudi Slovenci bi v jednem ali drugem kraju gotovo ne imeli škode, ako bi se nekoliko pobrigali za vzgojo kanarčkov.

— **Okradena na potu** je bila soproga višjega uradnika Vanda Szoska iz Varšave. Došla je v petek na Reko iz Zakopanskega kopališča v Galiciji. Zapazila je, da ji je med potoma v kupeju zmanjkalo torbice z 240 rublji in 80 kronami avstrijskega denarja. Prijavila je stvar policiji, katera jo je spremila v hotel Quarnero, dokler ne dobi od doma denarja, ker je ostala brez novca. Policija se je obrnila po dotično pojasnilo v Galicijo in Varšavo.

— **Hiše iz stekla.** Bivši voditelj slavnoznane tovarne stekla v St. Gobainu Jules Henrivaux je priobčil članek, v katerem proglaša steklo za najboljše stavbeno sredstvo, posebno takozvano novoiznajdeno „kameneno steklo“, ki je trpežnejše od granita. Hiše, zgrajene iz stekla, bodo vezane z železom in ne bodo prav nič vlažne ter se bodo kaj lahko umile in čedile.

— **Čuden slučaj.** Neka bogata udova v Berolinu se je hotela iznova poročiti; iskala je s pomočjo časnikov moža. Došlo ji je mnogo ponudb, a udova se je odločila za nekega snubca z dežele. Dogovorila se je ž njim pismeno poste restante, da se snideta v Berolinu, ona bode nosila šmarnice, on pa v zaponi suknje rudečo rožo. Vznemirjeno je čakala udova na kolodvoru prihoda svojega ženina. Vlak je prišel in potnik, ki je imel v zaponi rudečo rožo, je bil njen — sin.

— **Ženska ljubezen.** Pred pol letom je prišel v Pariz ruski inžener ter se zaljubil v lepo, mlado gospodično, ki je imela službo v modnem salonu. A inžener se je modistki izneveril, ker je našel lepo pevko. Nekega dne je kar izginil s svojo novo ljubico. Odpeljal se je domov. Modistka pa je vzela svoj imetek 6000 frankov ter šla nezvestega inženerja iskat. Iskala ga je 2 meseca. Končno ga je našla. Inžener in pevka sta sedela v svoji sobici ter se izvrstno zabavala. Modistka pa je odprla vrata ter dvakrat ustrelila na parček. Zadela ni nikogar. Pevka je mahoma pobegnila, inženerju pa je nastop modistke tako imponiral, da se je „zgrevano“ vrnil v njeno naročje ter se ž njo te dni — oženil.

— **Vedno več naseljencev.** Odkar se je naselniški urad v Novem Jorku preselil na Ellis Island, še nikoli ni prišlo toliko naseljencev iz Evrope v ameriške države, kakor sedaj. Tekom meseca maja se je izkrcalo v novijorški luki 92.845 naseljencev.

— **Premoženje kraljice Natalije.** Berolinski „Localanzeiger“ poroča, da namerava ekskraljica Natalija darovati svoje premoženje — več milijonov — nekemu francoskemu samostanu.

— **Devetova zahvala Burkam.** Iz Pretorije poročajo, da je bil Devet v koncentracijskih taboriščih ter se je zahvalil ženskam za pomoč tekom vojne. Devet je rekel, da bi bili morali Buri z vojno že davno prenehati, ako bi jih ne bile ženske tako krepko podpirale. General je pozivljal ženske, naj se udajo v usodo ter prenašajo križ, ki jim ga nalaga Bog in naj bodo udane podanice angleškega kralja. Ženske so prirejale Devetu ovacije.

— **Drage slike.** Iz Londona se poroča o neki dražbi, kjer je bilo prodanih 151 slik in risarij za čudovito visoke cene. Doprsni potret stare žene od Rembrandta za 118.250 kron; Velasquez: „Prodajalec grozdja“ 53.630 kron; portret Edvarda VI. 34.400 kron; Van Dyck: „Pesnik Waller“ 17.200 kron; „Doječa madona“ zgodnja vlaška šola, 18.705 kron in več drugih.

— **Peš okoli zemlje in čevlji.** Dva podjetna mlada Francoza sta se odločila, da potujeta okoli sveta peš in sicer nameravata to potovanje dovršiti v štirih letih. Sedaj sta prišla v Pešto ter sta prehodila 22 tisoč kilometrov svojega potovanja. Čevljev oziroma podplatov pa sta strgala uže 75 parov. Koliko jih bodeta še potrgala do cilja! Od tega potovanja bodo imeli menda največ dobička čevljarji.

— **Angleška izguba v burski vojni.** Najnovejši podatki o izgubi angleškega moštva izkazujejo 22.550 mrtvih, 22.829 ranjenih, 9553 vjetih in izgubljenih. Nenavadno veliko število 75.430 vojakov pa se je vrnilo v svojo angleško domovino kot pohabljeni in invalidi. Neki angleški list pripominja k tem številkam, da so iste v velikanskem nasprotju z številkami, katere je objavljajo tekom vojne vojno ministrstvo kot izgubo. Vlada je začetkom menila, da stori dovolj, ako odloči podpore 3000 rodbinam padlih in ranjenih vojakov, sedaj pa se vidi, da se bode ta podpora morala mnogo zvišati vsled toliko tisoč rodbin, ki so izgubile svoje reditelje. Izgube, katere imajo Angleži v južno-afriški vojni (o izgubah, katere imajo Buri, pa se ne ve število) so skoro iste, kakor ob priliki krimske vojne, kjer je bilo mrtvih ravno tako 22.182. V nemško-francoski vojni bilo je mrtvih 290.000 ljudi. V ameriški vojni, jedni največjih, pa je padlo celo 655.000. Število padlih v rusko-turškej vojni računa se na 180.000. Zgodovinarji so zračunili, da so vse vojne od l. 1786—1880 uže zahtevale 4,470.000 človeških žrtev in 3047 milijonov funtov šterlingov denarnih stroškov. Da so te številke od l. 1880 uže zopet mnogo narastle, vidi se iz zgoraj navedenih podatkov.

— **Iz Čikage v Novi Jork v 17 urah.** Od Čikage do Novega Jorka v 17 urah je najnovejši napredek ameriškega inženerja. Pennsylvanska železnica je izdala v ta namen 50 milijonov dolarjev, to se pravi, samo za popravljanje svojih tirov med obema mestoma. Če pomislimo, da znaša razdalja med obema mestoma 912 milj, tedaj bo moral vlak poprečno preleteti 53 64 milj na uro brez vštetja zamud na postajah, če pa še zamude vštejemo, tedaj bo znašala vlakova hitrost 57 milj na uro, kar je grozovita hitrost. Na marsikakem delu pa bo moral vlak kar divjati kot ciklon, če bo hotel vzdržati poprečno hitrost.

— **Iz česa je stvarnik ustvaril ženo.** Neka arabska legenda pripoveduje o nastanku žene sledeče: Ko je Gospod Bog ustvaril ves svet, mu je zmanjkalo tvarine, iz katere bi ustvaril ženo. Vzel je tedaj od vsega, kar je ravno bilo pri rokah. Vzel je nekoliko gibčnosti kače, žarek solnca, mehkoto rože, nestalnost vetra, sladkost medu, grenkobo pelina, neusmiljenost tigra, vročino plamena, hlad ledu, nemirnost gozda, in iz vsega tega napravil ženo.

— **Italijanska vinska klavzula** bode, kakor se čuje, vender slednjič odpravljena, s čemu bode našemu vinogradniku mnogo pomagano, ker do sedaj mu je uvoz italijanskega slabega vina delal veliko konkurenco. Da pa naša monarhija nekoliko odškoduje Italijo za to odpravo, dovoljuje ji uvažanje olkinega olja in južnega sadja pod jako ugodnimi pogoji.

— **K katastrofi na Martiniku.** Uradno poročilo zdravnika na kolonijah Martinika dr. Lidin-a, kateremu je bilo naročeno, preučevati sredstva za odstranjenje mrličev v St. Pierru, nam pojasnuje položaj, v katerem se nahaja to mesto. Dr. Lidin konstatuje, da je število mrličev, katere bi bilo treba odstraniti, majhno, primeri z ogromno množino ponesrečenih. Večina oseb, ki so bile zadete po izbruhu vulkana, leže pod podrtimi stropi in strehami hiš. Tu se ne da nič več storiti, ti mrliči so dovolj zakriti pod razvalinami. Ceste in ulice so s podrtinami hiš popolnoma zabarikadirane in nepristopne. Veliko mrličev je tudi zasutih pod pepelom. Na odstranitev razvalin pa že celo ni misliti. To početje bi bilo prvič popolnoma nepotrebno in vrhu tega še zelo nevarno, kajti z ene strani se lahko pripeti nesreča od podirajočih se zidov, po drugi strani pa lahko vsak hip iznenadi delavce nov močen izbruh vulkana. Na prostem ležečih mrličev je največ v bližini banke, bolnišnice, na cestah Mairie, de Verseilles in pa de Longchamp, nekaj mrličev je skoro popolnoma pokritih od pepela in lave. Njih odstranitev in odpravljanje na morsko obrežje bi bilo jako nevarno, ker trupla že razpadajo in so ceste vsled podirajočih se hiš nepristopne. Najboljše bi bilo te mrliče zasuti z vročim pepelom vulkana, katerega je ogromno, ker pod njim bi trupla najhitreje strohnela. Ako bi se vse skopalo tudi pustilo, kakor je, da se pustijo mrliči ležati na zraku, ne bilo bi za kolonijo nikake nevarnosti. Kajti vse mesto St. Pierre leži v neki dolini pod Mont Pellée-jem tako, da je od dveh strani zavarovano od bregov, le na morje je prost izhod. Vetrovi vlečejo pa le proti morju. Sploh pa se za dolgo časa ali sploh nikoli več na daleč okoli nikdo naselil ne bode. Med tem ko dr. Lidin vzdržuje svoj gorenji nasvet, še dostavlja, da je bilo nespametno zaradi tega razmeroma malega števila mrličev staviti v nevarnost življenje vojakov, ki naj bi to delo izvrševali. Ali ta nasvet vojaškega zdravnika dr. Lidina, kateremu je bilo na tem, da se obvaruje vojaštvo pred posledicami tega dela, ni imel uspeha. Vlada je vkljub temu zahtevala, da se sežigajo mrliči na mestu, kjer leže, na ta način, da se naloži nanje drv, polije s petrolejem in se zažge. Delavci, ki so se hoteli lotiti tega dela, so jako dobro plačani in so zavarovani s posebno masko, napojeno s fenolno kislino, ki odganja upliv strupenih izhlapevanj iz gnijočih trupel. Najnovejša vest o novem izbruhu vulkana 7. t. m. ko je bilo od 10. dopoldne do 2. popoldne vse mesto Fort de France zakrito v temo, vzbuja novo opravičeno bojazen, da preti popoln pogin celemu otoku, kakor je prerokovano že od pamtivekov.

Loterijske srečke.

V Brnu dne 25. junija t. l.: 54, 3, 9, 8, 68.
Na Dunaji dne 21. junija t. l.: 83, 72, 69, 66, 79.
V Gradci dne 21. junija t. l.: 80, 8, 82, 38, 17.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 27. junija 1902. Pšenica K 10·— h, rž K 7·— h, ječmen K 7·— h, oves K 8·— h, ajda K 6·50 h, proso K 6·— h, turšica K 6·30 h, leča K 12·— h, fižol K 7·— h. Vse cene veljajo za 50 kilogramov.

12

Da se zamore ceni **bazarski** ali **tržni robi** v okom priti, me je ena največjih švicarskih tovarn za ure pooblastila tako dolgo, da je kaj zaloge, kot **reklamo**, žepne ure prav fino izdelane skoraj **zastonj** prodajati. (6—15)

K vsaki uri se dobi usnjati tok in novoizumljeno pomanjšalno zrcalo **zastonj.**

K vsaki uri se dobi usnjati tok in novoizumljeno pomanjšalno zrcalo **zastonj.**

gld. 2·10	nikelnasta anker-remont. žepna ura s posrebernjeno francosko verižico in tokom.
gld. 4·20	prava srebrna remont. ura s posrebrnjeno amor. žepno verižico in tokom.
gld. 4·70	prava srebrna remont. ura za dame s posrebrnjeno angleško verižico in tokom.
gld. 11·—	prava 14karat zlata remont. žepna ura v lepi baržunasti škatulji in elegantno verižico.

Za vsako uro se jamči 3 leta.

Nepovoljne se zamenja ali denar nazaj pošlje, torej brez rizike. — Tem enaka naznanila so ponarejena. — Pošilja se proti gotovini ali po povzetju.

E. Holzer

tovarniška zaloga ur in zlatnine na debelo.

Založnik avstrijske c. kr. uradniške zveze itd.

Krakovo, Stradom 18.

Avstrijsko.

Ilustrovani ceniki zastonj in franko.

Agentje se sprejmejo.

Odgovorni urednik **Rajko Pirkovič.** — Tisk in založba **J. Blasnikovi nasledniki.**